



CORNELIS BILTUIS
(1653 – in of na 1683)
**Trompe l'oeil met
vogelkooi, merel en
attributen voor de
lijstervangst**
Doek: 67,5 x 50,5 cm

DE BEDRIEGLIJK ECHTE WERKEN VAN CORNELIS BILTIVS

Trompe l'oeil

De Romeinse schrijver Plinius beschreef een wedstrijd tussen de Griekse schilders Zeuxis en Parrhasios, gehouden in de vijfde eeuw voor Christus. De wedstrijd ging erom wie zo echt mogelijk kon schilderen. Zeuxis schilderde druiven die zó echt leken dat vogels ze probeerden op te eten. Parrhasios schilderde alleen een gordijn. Hij nodigde Zeuxis uit het gordijn weg te schuiven, om het echte schilderij te onthullen. Zeuxis trapt erin: hij probeerde het gordijn te openen, maar greep in de verf. Daarmee had Parrhasios de wedstrijd gewonnen.

Dat bracht grote verwondering teweeg: iemand die zo bedrieglijk echt kon schilderen, dat was sensationeel. Dat was 2500 jaar geleden zo, is nu zo, en was uiteraard ook in de 17e eeuw zo.

Het schilderij op de pagina hiernaast geeft het gevoel alsof we in de Gouden Eeuw een keuken binnenlopen. We doen de keukendeur open en zien een vogelkooitje. Aan de muur hangt een mandje met lijsterbessen en eronder een zojuist gevangen merel. Maar we worden gefopt, het is niet echt, maar geschilderd. Bedrieglijk echt geschilderd. Dit soort bedriegertjes werd dan ook trompe l'oeil genoemd: het oog bedriegt. De verwondering van de kijker werd nog groter omdat dit soort schilderijen geen lijst had en als het ware in de muur opging.

Cornelis Biltius blonk uit in dit genre. Zijn schilderij vertelt bovendien een prachtig verhaal over de jachtpraktijk in de 17e eeuw. De gewone man was het toegestaan om en rond zijn erf vogels te vangen. Vinken, mussen, lijsters en ook gaaien en kraaien vormden een welkom onderdeel van het menu, vaak in de vorm van een pastei. Het vangen van kleine vogels was dan ook bijzonder populair in de 17e eeuw. Dit gebeurde op allerlei manieren, met netten, met vogelvallen, vogelpotten en zelfs met lijmstokken. Maar op dit schilderij is een hele specifieke manier van vogelvangst uitgebeeld: de lijstervangst.

Het vogelkooitje met daarin het goudvinkje is namelijk een lokkooitje met lokvogel, dat in het veld werd geplaatst. Een aparte stalen staak - in de vorm van de letter P - werd naast het kooitje in de grond gestoken. Lijsterbesjes werden eraan vastgemaakt evenals kleine stropjes, die de lijsters en merels moesten strikken. Het geheel werd een beetje gecamoufleerd en dan was het afwachten. Merels en andere zangvogels uit de familie der lijsters zijn dol op de lijsterbes, vandaar natuurlijk ook de naam. De lijsterbes heeft een lange bloeiperiode en is daardoor een goede voedselvoorziening voor vogels. Tevens biedt de plant een goede broedplek vanwege de dichte boomstructuur. De wetenschappelijke naam van de plant, *Sorbus aucuparia*, komt zelfs van het Latijnse woord 'aucupor', dat vogelvangst betekent.

Cornelis Biltius leerde het schildersvak van zijn vader Jacob, en is een van de weinige schilders die zich toedeed op jachtvoorstellingen. *Trompe l'oeil* is zijn specialiteit. ¶



Willem Jan Hoogsteder heeft een kunsthandel aan de Lange Vijverberg in Den Haag, gespecialiseerd in Oude Meesters uit de Gouden Eeuw. Hij is ook expert bij het programma Tussen Kunst & Kitsch. Net als zijn zoon is hij jager.